

Fængsels - Praxis.

Fangernes isolation. II. En bekendt af mig, som ikke er fængselsmand, havde hændelsesvis læst min forrige artikel om fangernes isolation og bemærkede, at den havde interesseret ham meget og givet ham et indblik i fængselslivet, som før var ham ukendt. Bemærkningen både forundrede og glædede mig. Uagtet vi leve i fængselskongressernes tid, er det synd at sige, at man ialfald her i mit kære fædreland interesserer sig meget for fængselsvæsenet. Kan man kun af og til kaste en liden belysning over den mørke materie, mener jeg, at man har gavnet fængselssagen i det hele. At den er interessant, derom er der ingen tvivl, ja den er endogså fængslende for enhver, der kommer lidt ind i den og har hjerte for de ulykkelige angældende. Men den er ikke kendt, det er sagen. Mængden har de forunderligste og uklareste begreber om fanger og fængsler. Nogle kende lidt til sagen, men overfladisk. De ved f. ex., at man taler meget om den humane fangebehandling, og de indbilde sig, at knuden er løst, når man blot kan få sluppet en hel del prædiken ind i cellerne og fagre ord af anden art, medens de ingen ide have om, at fængslernes indvånere bestå af den mest brogede samling mennesker, som man kan tænke sig, lige fra den brutale voldsmand til den sødt talende og indsmigrende hykler og bedrager, fra den snedige lommetyv til den jævne, i grunden skikkelige mand af alle klasser, hvis begreber om pligt og ret ulykkelige omstændigheder have bragt i uorden for nogen tid. Alle disse elementer fyldes nu i en kasse, som man kalder fængsel. Det er soleklart, at en af de første opgaver må være den at holde disse elementer så langt fjærned fra hverandre som muligt, for at de ikke skulle indgå chemiske forbindelser og derved blive farligere stoffer, end de vare fra begyndelsen. Se derfor vil jeg atter

skrive lidt om fangernes isolation, idet jeg formener, at materien ikke er nok påagtet, og at den er af overordenlig stor vigtighed.

I min forrige artikel talte jeg om, hvad der i den sidste tid var gjort her i fængslet i hensigt at holde fangerne fjærnede fra hverandre. Jeg kan hertil føje, at vi i vinter have lempet kul med 1 fange udenfor hver fløj. Tidligere udkrævedes 2 fanger ved hver kulhoug, ja i fængslets første år lod man sig ikke engang nøje med 2. Da nu kullene i vinter kom, blev der strax udsat 2 fanger af 4de klasse, som skulde lempe dem udenfor søndre fløj. Men nej, jeg havde nu sat mig det fast i hovedet, at det ikke gik an at lade 2 fanger stå der i timevis ved hinandens side under opsigt af en betjent, som til slutning vilde blive døsig og mindre opmærksom, end ønskeligt kunde være. Jeg vilde kun have 1 fange, men det hedte sig, at vore 4de classes fanger vare svage folk og ude af stand til at overtage lempningen af de svære læs, som vilde komme kørende med små mellemrum, og at min villie derfor ikke var let at tilfredsstille. Så *gjorde jeg* en hensigtsmæssig 4de classes fange. Her sad en thrønder, som var villigheden og nøjsomheden selv. Han havde ikke lang tid igen, før han skulde op i klassen, og da han så påagtelig havde opfyldt alle de store og små pligter, som man er nødsaget til at lægge på enhver fange, avancerede han lidt før tiden. Han lempede alene og klarede sine kul, men det var også et højst anstrængende arbejde. Så fandt vi på samtidig at køre kul til samtlige 3 fløje, og da var det en givet sag, at lempningen gik godt med 1 fange for hver houg.

Det er af de små sejre, man vinder i et fængsel, men de have dog også sine behageligheder. Men just som jeg i vinter gik og frydede mig over isolationen, fik jeg ved en sørgelig lejlighed se 2 fanger sammen på en tid af døgnet, da man dog i reglen er sikker på at have dem fjærnede fra hverandre, jeg mener midt om natten. Nat til 30. December opdagede nemlig nattevægteren, at der hang et toug bundet

af uldtæppe-remser ned fra en celle i østre fløjs 3die etage. Han gjorde flux anmeldelse inde i fængslet, den indre vagt styrtede ud og pågreb — 2 fanger, som havde forstukket sig i en af luftegårdene. Det kan man kalde koldt vand over deres hoved, som lemper kul med 1 fange og anstrænger sig for, at den ene fange så lidet som muligt skal have med den anden at bestille. Rømlingerne havde naturligvis korresponderet med hinanden og vare blevne enige om at undfly det sted, hvor isolations-principet var blevet ophøjet til et dogme. Den ene gravede sig gennem muren ind til den anden, og nu gravede de begge med forenede kræfter sig gennem ydermuren. Den ene er en førstegangs tyv, gift mand, sidder her på kort tid, synes trods rømningsforsøget ingenlunde at være nogen forbryderisk anlagt personlighed, den anden er en habituel, ung, dristig, spillende tyv her fra byen, som har siddet i Throndhjems strafanstalt og derfra fået skudsmål for at være et forbryderemne af ualmindelig stor udstrækning. Der ser man, hvor den ene kan lære den anden op, og hvorledes en fange kan blive bibragt dårlige tanker, som før aldrig have haft plads i hans hjerne.

Når jeg vandrer gennem mit fængsels souterrain og ser på alle de opsatte grindporte, dobbelte døre og hængelåse for fejerdørene, kan jeg læse isolationsprincipets udvikling fra de tidligere dage. I kælderetagen er kontrollen med fangerne ikke så stærk som oppe i fængslet, derfor har man måttet lade skillevægge udføre et opsyns rolle. Hvor der er en mulighed for, at den ene fange kan komme i forbindelse med den anden, selv om han er nogenlunde skikkelig, der lader han sjelden anledningen gå fra sig. Jeg husker et tilfælde fra mine første fængselsår. Her var udgået en snedker, som viste sig at have stået i forbindelse med en anden snedker. Kort efter kom han ind igen og blev sat i en anden fløi, fordi han ikke skulde komme i forhold til sin kammerat. Nu sættes altid en recidivist i en anden fløi end der, hvor han før har siddet, for at ikke

tilbagefaldet, især når det er kommet hurtigt, skal blive set af fløjens fanger, et hensyn, som man tidligere ikke tog. Det varede imidlertid ikke mange dage, før min snedker havde åbnet en livlig korrespondance med sin gamle ven. Sagen var ganske simpel, men den undgik i begyndelsen vor opmærksomhed. Han havde nemlig tidligere slebet alle fængslets høvljern, og da han var duelig til dette arbejde, fik han strax sin gamle forretning igen. Men han var klogere end vi, han kendte strax sin vens høvl og stak en skrivelse med høvljernet ned i høvlstokken. Da kunde det nok hænde sig, at samme høvljern ret ofte tiltrængte slibning, og at den godmodige vogter fik vandre som postbud mellem de to isoleredes celler.

Det er i det hele taget farligt, men uundgåeligt, at den ene fange modtager et fabrikat, et påbegyndt fabrikat, noget materiale eller et stykke værktøj fra en anden fanges celle. Spoleren forsøger gjerne at skrive paa snellen, før han vinder garnet derpå, idet han meget hurtig skaffer sig vished for, til hvilken celle garnet skal hen, snedkerens arbejde skál både til smed og maler og forsøger at nå ham med nogle ord skrevne i en yderkant af fabrikatet. Der må derfor stadig passes på.

Men ingen kommunikationsvej er dog så farlig som den telegrafiske. Den nedbryder al isolation og spotter væg og mur, som ere opsatte i hensigt at holde de svage sjæle fra hverandre. Når et cellefængsel ikke er meget opmærksomt på den trafik og søger at dræbe den med alle mulige midler, så fortjener det ikke navn af cellefængsel. Jeg talte ifjor sommer med direktør KROHNE i Moabit om denne materie. Han tog den meget alvorligt og meddelte mig, at han altid straffer betjenten, hvis han ikke meget snart kommer på spor efter telegraferende fanger.

Når jeg her gentagende skriver om fangernes isolation, har jeg især tænkt på vore distriktfængsler, hvor telegrafien er i fuld virksomhed, og hvor der visselig på mange steder ikke gøres stort for at undgå den. Vore fanger komme

fuldt indøvede i kunsten, hvad enten de komme fra et distriktfængsel i by eller bygd. Bestyreren af Christiania distriktfængsel MALTRE har fortalt mig, at der er så megen telegrafering i hans fængsel, at han mange gange bliver ør i sit hoved, når han sidder på sit kontor, så hurtigt komme de bankende slag fra cellerne omkring ham. Han har ikke personale nok til at hindre det, siger han, og han har så vanskeligt for at indprente sine gamle betjente nødvendigheden af at dræbe ondet i fødslen. Når det er således i hovedstadens distriktfængsel, hvorledes ser det da ud i de andre?

Isolationsprincippet burde være helligere i et distriktfængsel eller arresthus end i en strafanstalt. Bestræbelserne burde dér gå ud på, at den ene arrestant eller fange så vidt muligt hverken fik set den anden eller på anden måde kom i forbindelse med ham. Der var meget vundet for fængsels sagen, om det alvorligt kunde blive indprentet alle vedkommende, at et af hovedprinciperne i al fangebehandling er bygget på isolation, og at der, hvor denne ikke kan eller skal være komplet, ligger megen magt på, at man så vidt gør ligt er indskrænker fangers samvær, sammenstød og samtale. Her er mange vanskeligheder at besejre, men man kommer ingen vej, før man opstiller princippet.

Det vilde være ubilligt at slutte denne artikel uden at berøre fællesanstalterne. Der er i de sidste år ved disse foretaget så store udbedringer i hensigt at skille fangerne fra hverandre, at de ikke ere til at kende igen fra fordums dage. Nu arbejdes der til det mål at få dem skilte om natten i natcelle eller sovebox. Først når dette system er gennemført, kan overbestyrelsen så vidt slå sig til ro. Den lokale bestyrelse vil på det her omhandlede felt altid have meget at kæmpe med og meget at gruble over.

Ågeberg, 30. Januar 1885.

R. PETERSEN.
